

แนวทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับคนพิการโรคเรื้อน
สถานสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเรื้อน โรงพยาบาลพระประแดง

นายมงคล สัจจะสกุลวงศ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเคหะพัฒนาศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาเคหการ ภาควิชาเคหการ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2541

ISBN 974-332-015-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE IMPROVEMENT OF HOUSING FOR THE HANDICAPPED LEPERS
IN PHRAPRADANG LEPROSARIUM

Mr. Mongkol Sajjaskulwong

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Housing Development in Housing

Department of Housing

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1998

ISBN 974-332-015-6

มงคล สัจจะสกุลวงศ์ : แนวทางการปรับปรุงที่อยู่อาศัยสำหรับคนพิการโรคเรื้อน สถานสงเคราะห์และฟื้นฟู
ผู้ป่วยโรคเรื้อน โรงพยาบาลพระประแดง (THE IMPROVEMENT OF HOUSING FOR THE
HANDICAPPED LEPERS IN PHRAPRADANG LEPROSARIUM) อ.ที่ปรึกษา : รศ. ดร. ขวลิต นิตยะ ;
108 หน้า. ISBN 974-332-015-6

สถานสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคเรื้อน โรงพยาบาลพระประแดง จ.สมุทรปราการ จัดตั้งขึ้นเพื่อให้การรักษาและ
สงเคราะห์ด้านที่อยู่อาศัยสำหรับผู้ป่วยโรคเรื้อนที่พิการจำนวน 933 คน ในปัจจุบันที่อยู่อาศัยส่วนใหญ่ มีสภาพเก่า
ทรุดโทรม และคับแคบ รวมทั้งมีสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม สถานสงเคราะห์ฯจึงมีแผนการปรับปรุงและก่อสร้าง
ที่อยู่อาศัยให้ดียิ่งขึ้น

การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางในการออกแบบ และปรับปรุงที่อยู่อาศัยปัจจุบันและ
ก่อสร้างใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพผู้ป่วยโรคเรื้อน โดยศึกษาสภาพที่อยู่อาศัยและการอยู่อาศัยในปัจจุบัน ปัญหาและ
ความต้องการ โดยใช้วิธีการสำรวจสภาพพื้นที่ สังเกตการณ์ สัมภาษณ์ผู้ป่วย และศึกษามาตรฐานลักษณะตัวอย่าง
ที่อยู่อาศัยสำหรับคนพิการและผู้ป่วยโรคเรื้อน และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องนำมาวิเคราะห์เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงต่อไป

จากการศึกษาพบว่าอาคารไม้รุ่นเก่า มีสภาพเสื่อมโทรมการรื้อถอน ส่วนอาคารที่สร้างใหม่เป็นอาคาร
คสล.ขนาดสูง 3 ชั้น มีห้องพัก 52 ห้อง แต่ละห้องมีพื้นที่ 14 ตร.ม. ประกอบด้วยพื้นที่เอนกประสงค์ ห้องน้ำและระเบียง
ทางเดินเป็นแบบ Double Loaded Corridor สภาพอาคารดังกล่าวไม่เหมาะสมและมีปัญหาการระบายอากาศ
เนื่องมาจากการจัดวางผังบริเวณ ผังอาคารและทางเดิน ปัญหาแสงสว่างภายในอาคาร เนื่องจากการจัดผังห้องและ
ทางเดิน รวมทั้งตำแหน่งและขนาดของช่องแสง ปัญหารูปแบบอาคารและวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่เป็นอาคารสูงสามชั้น
เลือกใช้วัสดุอุปกรณ์ไม่เหมาะสมกับสภาพความพิการทางร่างกาย และปัญหากับสภาพทางสังคม เนื่องจากการออกแบบ
ไม่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ป่วยด้วยกัน

เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว มีข้อเสนอว่าควรปรับปรุงผังบริเวณ ผังพื้นที่ รูปแบบอาคาร ผังห้องพัก วัสดุอุปกรณ์
และรายละเอียด เพื่อให้อาคารมีการระบายอากาศที่ดี มีแสงสว่างพอเพียง ใช้สอยพื้นที่สะดวกแม้จะเป็นผู้พิการ
สอดคล้องกับการอยู่อาศัย ความต้องการทางกายภาพและด้านจิตใจ อนึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะให้ทำการศึกษารายละเอียด
ด้านเศรษฐกิจ สังคม ที่สอดคล้องกับสภาพทางกายภาพที่ได้ศึกษามา

ภาควิชา เกษการ
สาขาวิชา เกษการ
ปีการศึกษา 2541

ลายมือชื่อนิติต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาพร้อม

407 41348 25 MAJOR HOUSING DEVELOPMENT

KEY WORD:

LEPROSARIUM / PHYSICAL / HOUSING IMPROVEMENT / HANDYCAPPED LEPERS

MONGKOL SAJJASKULWONG: THE IMPROVEMENT OF HOUSING FOR THE HANDICAPPED

LEPERS IN PHRAPRADANG LEPROSARIUM. THESIS ADVISOR : ASSO. PROF. CHAVALIT

NITAYA, Ph.D. 108 pp. ISBN 974-332-015-6

Prapradang Leprosarium in Samut Prakan was established to cure and provide housing for 933 handicapped lepers. At present, most of the housing area is crowded and deteriorating leading to unsuitable living conditions. The Leprosarium has planned to better the living quarters.

The objective of this study is to find ways to reconstruct the present living quarters in response to the needs of the lepers. The study is based on the conditions of the housing, problems and needs. The data is collected by using a field survey, observation, interviews, a study of standard housing for the handicapped and the lepers and other related theories.

It is found that the old wooden building needs demolishing along while the new reinforced 3-storey building with 52 rooms needs improvement. Each room covers 14 square meters. The new building is equipped with multi-functional areas, restrooms, balconies and double loaded corridors. Such physical features are not suitable for living resulting in 4 main problems. The first is ventilation due to the layout, floor plan and corridors. The second is lighting inside the building because of the lighting positions and corridors. The third is the design of the 3-storey building and the installed equipment which does not suit the lepers' physical handicaps. The fourth is the social conditions since the building structure does not lend itself to promote interaction among the lepers.

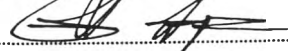
To solve such problems, an improvement should be made to the layout, floor plan, design, unit plan, equipment and details. Consequently, the lepers' physical and mental health will be better. It is also worth studying the economic and social aspects related to the physical structure of the building studied.

ภาควิชา.....เคทการ.....

สาขาวิชา.....เคทการ.....

ปีการศึกษา.....2541.....

ลายมือชื่อนิติศ..........

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..........

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาจากรองศาสตราจารย์ ดร. ชวลิต นิตยะ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ให้คำแนะนำ และข้อคิดเห็นอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษา ด้วยดีมาตลอด ขอกราบขอบคุณคณะกรรมการสอบทุกท่านที่ให้คำแนะนำและข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากผู้ป่วยโรคเรื้อนในสถานสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคเรื้อน โรงพยาบาลพระประแดง ในการให้ข้อมูลและตอบแบบสอบถาม ขอขอบคุณนายแพทย์ ประเสริฐ สัมปณณะโชติ ผู้ทรงคุณวุฒิด้านเวชกรรม สาขาอายุรกรรม คุณเพ็ญศรี กองสัมฤทธิ์ งานวิชาการ โรงพยาบาลพระประแดง คุณประเสริฐ และเจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ทุกท่าน คุณจินตนา วรสายัณห์ คุณคงพร คุปตภา นักสังคมสงเคราะห์ประจำกลุ่มงานแนะแนวทางการแพทย์และสังคม กองโรคเรื้อน กรมควบคุมโรคติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข ในการให้คำแนะนำและข้อมูลต่างๆในงานสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคเรื้อน

ขอกราบขอบคุณ มารดา ญาติพี่น้อง ให้กำลังใจในทุกด้าน ขอขอบคุณ คุณส่งแสงจันทร์ คุณวิวัฒน์ เกิดลาภ คุณวัลลภ ชัยโรจน์และคุณบุญสม กาญจนพงษ์พร กรรมการบริหารบริษัท โปรเฟสชั่นแนล อาร์คิเทค แอนด์ คอนซัลติงเอ็นจิเนียร์ จำกัด ให้ได้มีโอกาสในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ท้ายนี้ผู้วิจัยใคร่ขอขอบคุณ คุณกนกพร แสงแก้ว คุณวิรุฬห์ พันธุ์อุดม ในการอำนวยความสะดวกในการประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติ และเครื่องคอมพิวเตอร์ ทำให้การดำเนินงานลุล่วงไปได้ด้วยดี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตารางประกอบ.....	ญ
สารบัญรูปภาพประกอบ.....	ฎ
สารบัญแผนที่ประกอบ.....	ฐ
สารบัญแผนผังประกอบ.....	ฑ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์การศึกษา.....	2
ขอบเขตการศึกษา.....	3
วิธีดำเนินการวิจัย.....	3
คำนิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
บทที่ 2 การทบทวนทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	6
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับโรคเรื้อน.....	6
ประวัติและการช่วยเหลือสงเคราะห์ผู้ป่วยโรคเรื้อน.....	10
แนวคิดเรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพในผู้ป่วยโรคเรื้อน.....	12
รูปแบบทางกายภาพที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ.....	13
งานวิจัยอื่นๆที่เกี่ยวข้อง.....	34

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3	
ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย.....	37
การศึกษาจากทฤษฎีและเอกสาร.....	37
การศึกษาจากการสำรวจภาคสนาม.....	38
การสัมภาษณ์แบบลึก.....	38
การศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม.....	39
บทที่ 4	
สภาพทั่วไปและรายละเอียดของโครงการ.....	46
ความเป็นมาของสถานสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ป่วยโรคเรื้อน โรงพยาบาลพระประแดง.....	46
ลักษณะทางกายภาพของโครงการ.....	48
ลักษณะทั่วไปทางกายภาพของอาคารพักผู้ป่วย ส่วนที่เป็นอาคารไม้รุ่นเก่า.....	52
ลักษณะทั่วไปทางกายภาพของอาคารพักผู้ป่วย ส่วนที่เป็นอาคารเฟลต 3 ชั้น.....	58
บทที่ 5	
การวิเคราะห์ปัญหาในการใช้อาคาร และข้อเสนอแนะในการปรับปรุง.....	66
ปัญหาทางกายภาพของอาคารไม้รุ่นเก่า.....	66
ปัญหาทางกายภาพของอาคารเฟลตพักผู้ป่วย 3 ชั้น.....	69
สรุปประเด็นปัญหา.....	77
การนำเสนอแนวทางการปรับปรุง.....	79
สรุป.....	87
บทที่ 6	
สรุปผลการวิจัย.....	88
สรุปผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน.....	90
สรุปผลการศึกษาปัญหาของที่อยู่อาศัย และการอยู่อาศัย.....	92
สรุปการเสนอแนวทางการปรับปรุง.....	92
ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	94

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
รายการอ้างอิง.....	95
ภาคผนวก.....	98
ประวัติผู้เขียน	108

สารบัญตารางประกอบ

		หน้า
ตารางที่ 1	แสดงการจำแนกระดับความพิการของผู้ป่วยโรคเรื้อน กำหนดโดยองค์การอนามัยโลก.....	9
ตารางที่ 2	แสดงสัดส่วนความลาดเอียงของพื้นผิวทางลาด.....	32
ตารางที่ 3	แสดงจำนวนผู้ป่วยที่อาศัยในสถานผู้ป่วยพระประแดง แยกตามทะเบียน อาคารที่พักอาศัย.....	42
ตารางที่ 4	แสดงจำนวนขนาดของตัวอย่างที่จะศึกษาตามจำนวนประชากร ที่ขอบเขต ความเชื่อมั่น 95%.....	43
ตารางที่ 5	การคัดเลือกตัวอย่างจากประชากรเป้าหมาย โดยกำหนดเป็นสัดส่วนตาม ทะเบียนอาคารพักผู้ป่วย	44

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1	แสดงขนาดและรายละเอียดของเก้าอี้ล้อเลื่อน..... 17
ภาพที่ 2	แสดงระยะมาตรฐานสำหรับคนพิการ..... 18
ภาพที่ 3	แสดงระยะมาตรฐานสำหรับคนพิการ..... 20
ภาพที่ 4	แสดงการเคลื่อนย้ายบุคคลพิการจากเก้าอี้ล้อเลื่อนไปยังโกส้วม..... 23
ภาพที่ 5	แสดงราวจับแบบต่างๆ..... 24
ภาพที่ 6	แสดงระยะต่างๆภายในห้องส้วม..... 25
ภาพที่ 7	แสดงตัวอย่างห้องน้ำ-ส้วม สำหรับคนพิการ..... 26
ภาพที่ 8	แสดงระยะมาตรฐานสำหรับคนพิการ..... 27
ภาพที่ 9	แสดงขนาดประตูและลูกบิดที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ..... 28
ภาพที่ 10	แสดงลักษณะที่เหมาะสมของบันได..... 29
ภาพที่ 11	แสดงลักษณะของบันไดที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ..... 29
ภาพที่ 12	แสดงแบบมาตรฐานของราวบันได..... 30
ภาพที่ 13	แสดงขนาดทางเดินและระเบียง..... 32
ภาพที่ 14	แสดงลักษณะของทางลาดและราวจับ..... 33
ภาพที่ 15	แสดงลักษณะของทางลาดและราวจับ..... 34
ภาพที่ 16	แสดงลักษณะภายนอกของอาคารพักผู้ป่วย แบบอาคารไม้ 2 ชั้น..... 52
ภาพที่ 17	แสดงลักษณะของอาคารพักผู้ป่วย ที่เป็นแบบอาคารไม้ชั้นเดียว ได้ทุนต่ำ (แสดงบริเวณทางเดินด้านหน้าอาคาร)..... 53
ภาพที่ 18	แสดงอาคารพักผู้ป่วยห้องแถว 20 ห้อง ซึ่งมีลักษณะเป็นอาคารไม้ ชั้นเดียวได้ทุนต่ำ..... 53
ภาพที่ 19	แสดงอาคาร 17 ซึ่งมีลักษณะเป็นอาคารเรือนแถวไม้ชั้นเดียวได้ทุนสูง..... 54
ภาพที่ 20	แสดงอาคารพักผู้ป่วยที่ 18 ซึ่งมีลักษณะเป็นอาคารบ้านเดี่ยว ได้ทุนสูง... 55
ภาพที่ 21	แสดงอาคารพักผู้ป่วยที่ 18 ซึ่งมีลักษณะเป็นอาคารบ้านเดี่ยว ได้ทุนสูง... 55
ภาพที่ 22	แสดงลักษณะของอาคารพักผู้ป่วยที่ดัดแปลงมาจากโรงเลี้ยงเดิมเป็น อาคารเรือนแถวไม้ชั้นเดียว 56
ภาพที่ 23	แสดงลักษณะของอาคารที่พักผู้ป่วยประเภทที่ผู้ป่วยดำเนินการสร้างเอง.. 57
ภาพที่ 24	แสดงลักษณะของอาคารที่พักผู้ป่วยประเภทที่ผู้ป่วยดำเนินการสร้างเอง.. 57
ภาพที่ 25	แสดงลักษณะของอาคารพักผู้ป่วยแบบแฟลต 3 ชั้น..... 61

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 26 แสดงอุปกรณ์ภายในห้องน้ำ-ส้วมของห้องพักในแฟลต	65
ภาพที่ 27 แสดงตัวอย่างของสภาพการต่อเติมอาคารที่พักผู้ป่วย.....	68

สารบัญแนที่ประกอบ

	หน้า
แผนที่ที่ 1	
แสดงที่ตั้งโรงพยาบาลพระประแดง.....	49

สารบัญแผนผังประกอบ

	หน้า
แผนผังที่ 1	แสดงลักษณะการใช้ที่ดินของโรงพยาบาลพระประแดง..... 49
แผนผังที่ 2	แสดงผังบริเวณอาคารที่พักผู้ป่วยโรคเรื้อน โรงพยาบาลพระประแดง... 51
แผนผังที่ 3	แสดงผังบริเวณของอาคารแฟลต 3 ชั้น..... 59
แผนผังที่ 4	แสดงผังอาคาร (Floor Plan) แฟลต 3 ชั้น 59
แผนผังที่ 5	แสดงผังพื้นที่ห้องพัก (Unit Plans) ในอาคารแฟลต 3 ชั้น..... 63